

Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloite rasismin vastaiseen ohjelmaan sitoutumisesta

Kaupunginvaltuusto 09.09.2024 § 75

Valtuutettu Jukka Ikäläinen esitti seuraavan aloitteen:

Aloite Kemin kaupunginvaltuustolle

Suomen hallitus on julkistanut uuden ”Rasismin vastaisen ohjelman” Mielestämme Kemin Kaupunki pitää sitoutua myös kyseiseen ohjelmaan siten että kaikki yhteisöt, urheiluseurat ja järjestöt jotka saavat Kemin kaupungin avustusta lupaavat sitoutua Rasisminvastaiseen ohjelmaan. Sitoutuminen pitää koskea myös eri puolueiden Valtuustoryhmiä. Eli jos ei sitoudu niin ei voi saada Kemin kaupungilta avustusta tai tukea, tai olla yhteistyökumppani Kemin kanssa.

Päätös Aloite lähetettiin kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus 17.09.2024 § 272

Esittelijä Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus lähettää aloitteen hyvinvointitoimialalle lausuntoa varten.

Päätös Kaupunginhallitus päätti lähettää aloitteen hyvinvointitoimialalle lausuntoa varten.

Hyvinvointilautakunta 31.10.2024 § 90 456/00.04.00/2024

Valmistelu Hyvinvointijohtaja Kaisa Rauvala, vapaa-aikapäällikkö Marke Rautiala

Suomen yhdenvertaisuuspolitiikkaa on muovannut hyvin vahvasti Suomen jäsenyys Euroopan unionissa. Ulkomaalaistaustaisen väestön osuus Suomen koko väestöstä on kasvanut 2000-luvulla merkittävästi. Siinä missä ulkomaalaistaustaiset muodostivat vuonna 2000 pienen vähemmistön, tulevaisuudessa kyse on merkittävästä väestönosasta. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Suomen ulkomaalaistaustainen väestö voi kasvaa vuoteen 2040 mennessä miljoonaan henkilöön.

Uudistunut Eurooppalainen tasa-arvon peruskirja, sitoumus naisten ja miesten tasa-arvon toteuttamiseksi alueellisella ja kuntatasolla, julkaistiin syyskuussa 2024. Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan uudistaminen

on koettu välttämättömäksi viime vuosien suurten yhteiskunnalliset ilmiöiden ja muutosten vuoksi. Maailmanlaajuinen pandemia, Ukrainan sota ja pakolaiset, lisääntynyt vihapuhe sekä ekologiset uhat ovat tuoneet esiin tarpeen nostaa näitä aiheita esiin myös tasa-arvon näkökulmasta. Kuntaliitto suosittelee kunnille ja maakunnille Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan hyväksymistä. Peruskirjan sisältöjä voidaan hyödyntää politiikassa, strategiassa kuin käytännön kuntatyössäkin ja rakentaa kunnassa sosiaalisesti kestävää arkea ja tulevaisuutta.

Kuntaliiton tuoreessa julkaisussa (2024) Kysymyksiä ja vastauksia kuntien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelusta on keskitytty yleiseen, kuntatasoiseen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämismittaan päätöksenteossa ja palveluissa. Asiakirja on kooste kuntien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelun tueksi.

Valtioneuvosto on 5. syyskuuta 2024 tehnyt periaatepäätöksen toimenpideohjelmasta rasismien torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Laaja kuvaus on luettavissa Valtioneuvoston julkaisussa 2024:40 Uutta vauhtia yhdenvertaisuuteen Suomessa. Valtioneuvoston toimenpideohjelma rasismien torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Toimenpideohjelmaa toimeenpannaan valtioneuvoston kanslian johdolla yhdessä ministeriöiden ja viranomaisten kanssa. Työn etenemistä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan hallituksen puoliväliriihessä keväällä 2025. Huomiota kiinnitetään myös julkishallinnon toimiin ja yhdenvertaisuuslain mukaisen edistämismittaan toteutumiseen.

Toimenpideohjelma sisältää toimenpiteitä yhteiskunnallisen ilmapiirin ja väestöryhmien välisten suhteiden parantamiseen, tietoisuuden lisäämisen haasteista ja ratkaisusta sekä erityisesti työelämässä ja koulutuksessa tapahtuvan rasismien ja syrjinnän torjumiseen. Resursseja kohdennetaan myös jo hyviksi havaittujen toimien vahvistamiseen ja laajentamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään julkishallinnon toimiin ja yhdenvertaisuuslain mukaisen edistämismittaan toteutumiseen.

Toimenpideohjelman perustan muodostavat alla olevat neljä tavoitetta:

1. Yhteiskunnan eriarvoistavien rakenteiden purkaminen työmarkkinoilla ja muualla yhteiskunnassa,
2. Hyvien väestösuhteiden vahvistaminen,
3. Työmarkkinoille pääsyn edistäminen,
4. Rasismia koskevan tietopohjan vahvistaminen.

Toimenpideohjelman läpileikkaaviksi linjauksiksi on valittu uudet rasismien vastaisen työn avaukset sekä lisäpanostukset nuorten yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Toimenpideohjelman tiedonannossa **rasismi määriteltiin seuraavasti:** Rasismi perustuu yksilöiden tai ihmisryhmien määrittelyyn alempiarvoisiksi esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismia voi ilmetä yhteiskunnassa syrjivinä normeina tai käytäntöinä esimerkiksi työelämässä. Rasismi voi näyttäytyä yksilöiden ja ryhmien välillä syrjivänä käytöksenä. Yksilöiden ja ryhmien väliset ennakkoluulot ja vierauden pelko voivat toimia kasvualustana rasismille. Rasismi luo eriarvoisuutta ja vahingoittaa sen kohteiden lisäksi koko yhteiskuntaa.

Suomen perustuslain 6 § mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Aloitteessa ehdotetaan, että kaikki yhteisöt, urheiluseurat ja järjestöt, jotka saavat Kemin kaupungin avustusta lupaavat sitoutua Rasisminvastaiseen ohjelmaan. Sitoutuminen pitää koskea myös eri puolueiden Valtuustoryhmiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustushaun vastuullisuuskriteereinä ovat: **Hyvä hallinto**; Järjestön toiminnassa noudatetaan ja edistetään hyvän hallinnon periaatteita ja seurataan niiden toteutumista. Toimintakulttuuri on avointa ja kaikilla järjestön jäsenillä on mahdollisuus osallistua aktiivisesti toimintaan ja päätöksentekoon. Järjestön taloudenpito ja varainhankinta on vastuullista. **Sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus**; Järjestöiltä edellytetään ajantasaista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. **Turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö**; Toiminta on turvallista ja terveellistä. Toimintaympäristö, -tavat ja -kulttuuri edistävät fyysisistä ja psyykkistä terveyttä, terveellisiä elämäntapoja (uni/lepo, ravinto, päihteettömyys) ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toiminnassa otetaan huomioon lasten oikeudet sekä lasten ja nuorten urheilijoiden suojeleminen. Toimintaan osallistuvat ovat turvassa epäasialliselta käytökseltä, rasismilta, kiusaamiselta ja häirinnältä. **Ympäristövastuu**; Järjestöiltä edellytetään ajantasaista ympäristövastuusuunnitelmaa tai -ohjelmaa sekä **antidopingtoiminta ja kilpailumanipulaatio**, joka koskee vain osaa järjestöjä.

Kemin kaupungin avustusohjeiden myöntöperusteet on päätetty hyvinvointilautakunnassa 7.12.2023 §109. Kemin kaupungin avustuksia myönnettäessä huomioidaan toiminnan merkitys kemiläisille, toiminnan aktiivisuus, säännöllisyys, laajuus ja vaikuttavuus, yhdistyksen aktiivinen toiminta ja vastaavuus kaupungin strategiaan. Avustettavan toiminnan tulee kohdistua Kemin kaupungin asukkaisiin. Avustuksia myönnettäessä painotetaan aktiivista ja suunnitelmallista toimintaa, joka lisää kemiläisten hyvinvointia. Avustusta haettaessa hakijan on toimitettava liitteinä toimintasuunnitelma ja talousarvio avustuksen käyttövuodelle, viimeisin tilinpäätös, joka sisältää tuloslaskelman ja taseen sekä toimintakertomuksen sekä viimeisin tilintarkastajien lausunto. Lisäksi vaaditaan ote yhdistysrekisteristä ja arvio toiminnan vaikuttavuudesta eli osallistujat/toiminnan laajuus.

Avustuksia ei myönnetä yhdistyksille/järjestöille siinä tarkoituksessa, että nämä jakaisivat saamansa varat muille yhdistyksille tai yksityisille. Kaupungin yhdistyksille ja järjestöille antamat avustukset ovat käyttö- talousmenoja, joita ei saa käyttää esimerkiksi lainanmaksuun eikä muihin pääomatalousmenoihin. Toimintaan ei voi saada rahallista avustusta sekä hyvinvointialueelta että kunnalta.

Maksetut avustukset voidaan vaatia palautettavaksi seuraavissa tapauksissa: Kaupunki ei saa vaatimiaan asiakirjoja, tilityksiä tai selvityksiä määräajassa. Avustusehdot eivät täyty kaikilta osin tai avustuksen käyttö poikkeaa oleellisesti avustuspäätöksestä. Avustuksen saajan on ilmoitettava kaupungille välittömästi, mikäli toimintaan, johon avustus on myönnetty, tulee oleellisia muutoksia. Kaupunki on saanut virheellistä, harhaanjohtavaa tai puutteellista tietoa avustuksia koskevista asioista. Päätös muuttuu muutoksenhaun johdosta. Avustusta hakenut taho ei ole

noudattanut toiminnassaan hyviä tapoja tai yleisesti hyväksytyjä eettisiä periaatteita.

Avustuksina jaettava summa on 40 000 €. Viime kevään pienin avustettava summa oli 172 € ja suurin 1900 €. Erillisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tai ympäristövastuusuunnitelmien edellyttäminen ei liene tarkoituksenmukaista huomioiden yhdistysten koko ja resurssit sekä jaettavissa oleva euromäärä.

Avustuskriteereihin voidaan lisätä hakijan sitoumus/kuvaus/lupaus rasminvastaiseen työhön/ohjelmaan, joka vaikuttaisi myös pisteytykseen. Hyvinvointilautakunta päättää mahdollisista muutoksista avustusten myöntämiseen.

Aloitteen mukaan sitoutuminen pitää koskea myös eri puolueiden Valtuustoryhmiä. Sitoutuminen rasminvastaiseen ohjelmaan luodaan hyvän hallinnon ja yhteisten poliittisten sitoumusten kautta. Poliittisten päätöksentekijöiden työtä ohjaavat useat lait ja säädökset kuten perustuslaki, kuntalaki ja erilaiset kansainväliset sopimukset. Kemin kaupungin hallintosäännössä on tarkemmalla tasolla määritelty kunkin tahon valta ja vastuut. Hallintosäännön 2 § mukaan kaupunginhallituksen puheenjohtaja johtaa poliittista yhteistyötä lisäksi 3 § määrittellen kaupunginhallituksen puheenjohtajan tehtäväksi johtaa strategian sekä hallituksen tehtävien toteuttamisen edellyttämää poliittista yhteistyötä käymällä asioiden käsittelyn edellyttämiä keskusteluja poliittisten ryhmien kanssa. Hallintosäännön mukaan poliittista yhteistyötä johtaa kaupunginhallituksen puheenjohtaja.

Esittelijä

Hyvinvointijohtaja Kaisa Rauvala

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta merkitsee tiedoksi vastauksen Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen rasmin vastaiseen ohjelmaan sitoutumisesta ja lähettää vastauksen edelleen kaupunginhallitukselle.

Päätös

Hyvinvointilautakunta merkitsi tiedoksi vastauksen Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen rasmin vastaiseen ohjelmaan sitoutumisesta ja lähettää vastauksen edelleen kaupunginhallitukselle. Varapuheenjohtaja Marja-Leena Laitinen esitti, että kaupunginhallitus päivittää tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Teija Jestilä ja Viivi Järvelä kannattivat esitystä.